

פרוטוקול מס' 62

מישיבת ועדה הכלכלה שהתקיימה ביום ג' כד' בטבת תשל"ה
(7.1.75) בשעה 13.30

נוכחים:

חברי הועדה: י. הורוביץ - היו"ר

פ. גרופר
מ. דרובלס
א. זילברברג
י. יודין
א. לבני
י. לבנבראון
י. קלמרמן

מוזמנים:

השופט לונברג
תח-ניצב י. קרתי
ניצב משנה ח. הירש
ניצב משנה א. חורגמן
מר קמא - משרד התחבורה
מר נעמן - משרד הבריאות
מר וורטריין - משרד הבריאות
מר מונטג - משרד הבריאות

מזכיר הועדה - י. פלקסר

יועץ כלכלי לועדה - ד. לב

רשמה - ש. ברקח

סדר היום

חוק לחיקון פקודה התעבורה (מס' 12) תשל"ג - 1972

- 714 -

(נתקבל ביום 13.1.75)

היו"ר י. הורוביץ:
 אני מתכבד לפתוח את ישיבת הועדה. אבקש את מר קמא, היועץ המשפטי למשרד התחבורה, להוסיף הסברים להצעת החוק.

מר קמא :
 חוק זה כבר נדון בכנסת הקודמת, אינני יודע איזה ספקות התעוררו בדינוים הקודמים לגבי סוגי הסמים, אך עובדה היא שהתעוררו ספקות בנושא זה וכן הביעה הועדה את השאלה האם צריך לראות בחוק את המשתמשים בסמים ואת הסוחרים בהם, באופן זהה. עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא, שהממשלה עומדת על הצעת החוק כפי שהוגשה לכנסת. אנחנו רואים בסמים גורם בעל השפעה חמורה ביותר על נהגים, ואי אפשר לאמר שהמצב השתנה לטובה מאז התקיים הדיון בִּיְנַי 1973. טפלנו בעברייני סמים והשתמשנו כלפיהם באפשרות של שליחת רשיון אדמיניסטרטיבי, אבל איך זו השיטה הנכונה ביותר. לאור הנסיון, אפשר לאמר כי רצוי שאנשים אלה יחדלו להיות בעלי רשיון נהיגה, עד אשר הם יוכיחו שהם אכן כשירים לנהוג. בהצעת החוק שאנחנו מביאים יש שני עקרונות: קודם כל איך אנו עושים הבדל בין המשתמש בסמים ובין הסוחר בהם, כי באופן מעשי הוכח שהמחזיקים בסמים גם משתמשים בהם. כמו כן, אנחנו מציעים לשלול את הרשיון לתקופה של שנה - דבר שאיננו עונש חמור יותר מאשר זה שפוסקים על אי-עצירה על יד תמרור "עצור" או במקרה של נסיעה במהירות מופרזת או עקיפה מסוכנת. שנית, הצעת החוק באה לקבוע בדיקות של אדם כזה עד שיוכח במחינה רפואית שהוא כשיר לנהיגה.

היו"ר י. הורוביץ:
 אבקש את היו"ר המועצה הלאומית למניעת תאונות, להסביר את הקצוץ להצעה זו.

מר לונברג :
 אני רוצה קודם כל לברך את היו"ר ועדת הכלכלה על כניסתו לתפקיד, ואני משוכנע שהועדה תפעל רבות בראשותו.

השאלה הראשונה שרשמתי לעצמי היא השאלה "מה הוא סם". היתי אומר ללא היסוס שמי שמשתמש או סוחר בחשיש, הירואין או ל.ס.ד. ראוי לפסילת רשיון - פסילה ע"י שופט ולא בדרך אדמיניסטרטיבית. לעומת זאת, כאשר מרחיבים את המעגל גם על סמים "רכים" כגון ה"מריחואנה" או ברביטורטים שהם סמי ההרגעה שכל אזרח עשוי לקחת, אנחנו מגיעים יותר מדי רחוק. כמובן שלא רצוי לקחת סם הרגעה לפני שיוצאים לדרך, כשם שגם לא רצוי לשתות אלכוהול - זה עדיין לא דומה לשמוש בחשיש.

כמו כן אני חושב שצריך להבדיל בין המשתמש בסם ובין הסוחר בנש. נאמר כבר שהמשתמש ברכב לצורך ביצוע עברה פלילית (למשל לצורך הברחה) צפוי לעונש, כך שאין צורך לחזור על זה כאן; הסוחר בסמים נכנס לקטגוריה הזאת. את המשתמשים ב"סמים קשים" צריך להוריד מהכביש, כי הוא מסכן את עצמו ואחרים, והסכנה היא הרגלית - איך אדם נגמל מזה. אך אם אני מציע גישה כל כך מחמירה, צריך לדייק יותר בהגדרת הסמים המסוכנים, ולא לכלול בזה סמים שאזרח יכול לקבל בכל בית מרקחת, אפילו בלי מרשם של רופא. בכך החוק איננו צריך להתערב, לדעתי. אם נוחנים לאדם רשיון לנהוג ברכב, נוחנים בו גם אמון שישתמש בזכותו זו בצורה אחראית. אני גם סבור שהמשטרה איננה מסוגלת להשתלט על בדיקות כאלה, כי אפילו על הצורך בשימוש בחגורות בטיחות, שאין ספק לגבי חשיבותם, הוצעה המשטרה שאין לה היכולת לקיים את הפיקוח.

7.1.75

איך זאת ההצעה שלנו;
המשטרה לא תצטרך לבדוק

מר קמא :

דבר עם קבלת חוק זה.

הפסילה איננה צריכה
להיות בידי רשות

מר לונברג :

אדמיניסטרטיבית אלא בידי ביהמ"ש; חידוש הרשיון ייעשה כאשר יוכח
שהאיש כשיר לנהיגה מבחינה בריאותית, ואינני רואה כל טעם לקבוע
תקופה של שנה באופן אוטומטי; יתכן שכשירותו תוכה לפני זה, ויתכן
שלא.

הייתי מביין גישה סלחנית
זאת כלפי עבריינים בפועל

י. יודין :

או בכוח, ללא היה מצב התאונות בארץ כל כך גמור. הנתונים מראים
שיש עליה בלתי פוסקת בתאונות דרכים, ואני שואל על מי אנחנו
צריכים להגן קודם כל.

אנחנו רוצים לדעת מה היא
רשימת הסמים שאתם מגדירים

היו"ר י. הורוביץ :

כמסוכנים. שנית, אנחנו רוצים לדעת האם קיימת באמת הוכחה שיש
קשר בין תאונות דרכים וההתמכרות לסמים. בפניקה שנוצרה בציבור
לרגל ריבוי התאונות, יש אולי הפרזה בהערכת הסכנה הזאת.

יש סטטיסטיקות מדויקות,
הן לגבי ההרשעות על

נ"מ תורגמן :

שמוש בסמים והן לגבי תאונות שנגרמו עקב שמוש באלכוהול או בסמים.
בקשר לשכרות, אני מסכים שהאחוז בארץ הוא קטן ביותר, אך לא זה
הדבר הקובע; החשוב הוא שנעשה כל מה שביכולתנו כדי למנוע תאונות
שעולת להגרם כתוצאה משכרות או משימוש בסמים. החברה צריכה להגן
על עצמה מן הסכנה שנהג יקטול אנשים בדרך.

אני רוצה לקדם יוזמה את
חברת הבונדסטאט

היו"ר י. הורוביץ :

גב' רידה המבקרת בארץ והרוצה לראות ועדה של הכנסת בפעולתה.

אני מודה על ההזמנה
לישיבת הועדה ועל קבלת

גב' רידה :

(תיע"פ)

הפנים. כבר בקרתי בכנסת לפני 4 שבועות יחד עם משלחת של הבונדסטאט
והארץ כל כך מצאה חן בעיני שרציתי לחזור אליה בהזדמנות הראשונה.
אני מבטיחה שזה לא יהיה ביקורי האחרון.

בקשר לסוגי הסמים אליהם
מתכוונים, קיימת רשימה

ניצב משנה תורגמן :

מפורטת בפקודת הסמים המסוכנים. אפשר לפרט זאת מחדש גם כאן, אם
הועדה סבורה שיש צורך בדבר.

ברור לנו הרקע הכללי של
העניין; אנחנו מבקשים

היו"ר י. הורוביץ :

נתונים על הפרופורציה של עברות תנועה שבוצעו ע"י אנשים מכורים
לסמים או תחת השפעת סמים.

אין לנו כרגע נתונים

נצ"מ תורגמן :

כאלה. אנחנו יכולים להביא

סטטיסטיקה מדויקת על מספר האנשים שהורשעו בעברות סמים, בין שזה
שמוש ובין שזה מסחר בהם.

7.1.75

תת ניצב קרתי: במשך השנה הורשעו כ 1200 איש בכל סוגי עבירות לפי פקודת הסמים המסוכנים; אין לנו נתונים על מספר עבירות התנועה שקשורות בסמים, כי עד היום זאת לא היתה עבירה מוגדרת.

מר קמא: ידוע לי שמתוך כלל מספר עביריני ס'ק יש קרוב ל 150 איש שהורשעו בעברות תעבורה.

היו"ר י. הורוביץ: אנחנו רוצים לדעת האם נתקלתם בתאונות דרכים קטלניות שנגרמו בהשפעת סמים.

תת ניצב קרתי: איש במדינה ואפילו בעולם איננו יכול להעריך, אפילו בקירוב, את מספר האנשים המכורים לסמים; אפשר רק להגיד כמה נתפסו, כמה ה'נשעו, אבל לא כמה נרקומנים יש. ברור שהתופעה חמורה והיא מסוכנת, בין שזה מתבטא באלפים ובין שזה מתבטא בעשרות אלפים. החוק קובע אילו סמים נחשבים למסוכנים, ואפילו יש בניהם סמים מעוררים או מרגיעים, לפי הקריטריון של ההשפעה שיש להם על תפקודו של אדם. כאשר אדם משתמש בחומר לפי מרשם של רופא, הוא כמובן לא יורשע. אם הוא משתמש בסם שלא על פי הוראת רופא, הרי זו עבירה בגדר פשע, והדין הוא 10 שנים. ההגדרה המדויקת מתי זאת עבירה ומתי זה מסוכן - זאת בעיה שביח המשפט חייב לפסוק בה. ההבחנה בין סמים "רכים" ובין סמים "קשים" כבר מזמן איננה מקובלת. היות והתברר כי משפיעה מאוד הכמות שהאיש לוקח. בד"כ גם ישנה הדרדרות: מי שמתחיל בסמים הקלים יותר עובר לכמויות יותר גדולות או לסמים יותר קשים.

היו"ר י. הורוביץ: האם אתם עומדים על כך שצריך לשלול את הרשיון לתקופה של שנה מינימום?

תת ניצב קרתי: תהליך הגמילה הוא דבר שמעט ואיננו קיים. הנסיון הוכיח שאדם יכול להגמל באפן פיסו מן השימוש בסם, אבל מבחינה פסיכולוגית הוא תמיד יחזור אל הסם ברגע שתהיה לו בעיה, כשהוא יהיה נחוץ לאיזה שהוא לחץ. כל הרופאים תמימי דעים שאין כמעט סיכוי לגמילה פסיכולוגית, ובזאת אחנו רואים את הסכנה הגדולה של הנרקומנים, ושל הנרקומנים כנהגים. החוקרים בשטח זה אומרים שאדם כזה איננו מתפקד: קשה לו לאמוד מהירות, מרחקים, תגובת המ'כנית שלו או המכוניות האחרות, תגובת הנהג השני - ושמירה על כללי הזהירות בד"כ. לכן הוא מהווה סכנה לעצמו ולאחרים. לעובדה שהאיש חי תקופה מסוימת ללא שימוש בסמים אין כמעט משמעות; המציאות אומרת שכמעט בטוח שלא נגמל. יש בשליחת הרשיון לשנה לא רק עונש, אלא גם אמצעי הרחעה, במיוחד אם הרכב נחוץ לן כאמצעי קיום. אמנם זה לא יעזור בכל המקרים, כי יש רבים שאין להם שליטה על עצמם גם כאשר הם מבינים שמדובר בסכנה עבורם ואפילו בסכנת מוות; אך עבור אלה שהרחעה עדיין משפיעה עליהם - בשבילם זה הכרחי.

דובר כאן על הצורך להבתיך בין המשתמש בסמים ובין הסוחר והמפיץ. פקודת הסמים המסוכנים כורכת את כולם יחד, כי זאת בעיה של טכניקה של אישום. אם אנחנו יודעים שאדם הוא נרקומן ותופסים אותו כשהסם ברשותו, אין זה מספיק כדי להוכיח שהוא משתמש בסמים; זה מספיק כדי להרשיע אותו בהחזקת

סמים בלבד. מסיבה זו אני מציע לא להבחין גם כאן בין הסוגים האלה. מי שסוחר בסמים גם משתמש בהם, ומי שמשתמש בסמים יכול גם למכור - אם כי אינני בא לומר שכל סוחר הסמים הם גם נרקומנים, או להפך. אני בא לומר בזאת רק שלא תמיד נוסח ההרשעה מבטא את מצבו הממשי של האיש, אלא את העובדות שיכולנו להוכיח. אם ישנו אמצעי שאפשר להשתמש בו כאמצעי מרתיע - כלומר שלילת היכולת שלו לנהוג - אני חושב שחובה עלינו לאמץ את האמצעי הזה.

ניצב משנה ח. הירש:
אני רוצה לציין שבעית האכיפה של החוק איננה מתעוררת בחוק הזה, כי מדובר על שלילת רשיון ממי שבית המשפט הרשיע לפי פקודת הסמים המסוכנים וגזר דינו בעניין זה. לכן לא מתעוררות שום בעיות מבחינת יכולתה של המשטרה לפקח על השימוש בסמים בהקשר זה.

היו"ר י. הורוביץ: מה דעתך על חומרת העונש?

ניצב משנה ח. הירש:
אני מניחה שהחקופה הזאת איננה נחשבת לחקופה ממושכת, היות ונאמר שבחום השנה יצטרך האיש לבוא ולהיבדק כדי שאקבע אם הוא כשיר לנהיגה. נראה לי שאם נקצר את החקופה, לא יהיה זה לטובת העניין.

תת ניצב קרתי:
אין אנחנו יכולים להשיב על השאלה של מספר התאונות אשר נגרמו עקב שמוש בסמים, כי עד עכשיו לא קשרו את הדברים האלו יש עברייני סמים ויש נהגים שגרמו לתאונות, אבל עד עכשיו לא היתה כל סיבה וכל אפשרות לקשור ביניהם. אם נהג נהרג בתאונה, אי אפשר לקבוע בדיעבד אם הוא השתמש בסם, ולכן כושה השיפוט שלו היה פגום בשעת הנהיגה. אם החוק יאפשר התייחסות לדברים אלה, נוכל לאסוף עובדות יותר משמעותיות.

היו"ר י. הורוביץ:
אם החוק הזה יתקבל, הרי תשללו באופן אוטומטי את רשיונות הנהיגה מאותם אלפי נרקומנים אשר עד עכשיו נשפטו לפי פקודת הסמים המסוכנים?

ניצב משנה ח. הירש: החוק הזה איננו רטרואקטיבי.

ניצב משנה א. תורגמן:
אדם שמבקש לקבל רשיון נהיגה, איננו צריך להביא שום הוכחות על מצב בריאותו - אלא אם מדובר ברכב צבורי.

מר שמן:
משרד הבריאות חומך כמובן בהצעת חוק זו קודם כל משום שיש לסנקציה הזו כוח הרתעה. יחד עם זאת, אינני חושב שצריך להחיל את חובת הבדיקות הרפואיות גם על כל מי שהורשע בהחזקה או במסחר בסמים מסוכנים; די בכך שחובת הבדיקה הרפואית תחול על מי שהורשע על נהיגה במצב מסומם.

פ. גרופר:
לפי המצב היום, יכול שופט ע"י פסק דין לשלול רשיון נהיגה מנהג שנתפס במצב של שכרות או סימום. מה ההבדל עכשיו?

תת ניצב קרתי:
אפשר לקבוע שאדם נמצא במצב של שכרות ע"י טסט פשוט של אחוז האלכוהול בדמו. לגבי השימוש בסמים אין לנו עד

היום שום שיטה אמינה מקובלת בבתי המשפט, כדי להוכיח מעל לכל ספק שהאיש השתמש בסם מסוים בתקופה מסוימת. מסיבה זו אנחנו מתנגדים להבחנה בין משורשע בהחזקת סמים ובין מי שהורשע בשימוש בהם, כי בד"כ בשני המקרים מדובר על נרקומן.

מר וורטרייך:

לדאבוני אין למכון הרפואי לבטיחות בדרכים נסיון מהותי לגבי התנהגות בדרכים חוץ שימוש בסמים. מספר המקרים שהובאו אלינו דרך משרד הרישוי איננו די גדול כדי להסיק מסקנות משמעותיות. משום כך אנחנו נאלצים להסתמך בעיקר על אינפורמציה מארצות אחרות. נערכו מספר מחקרים על השפעת סמים על טיב הנהיגה, אבל לא על שיעור תאונות הדרכים. עדיין לא נמצאו ההוכחות שהסמים גרמו לתאונות דרכים. באר"ה יש כנראה יותר מ-20 מליון איש המעשנים מריחואנה, שהוא סם הרבה יותר חלש מן החשיש - מתוך 1/3 בני נעורים. לא מצאו שיש להם אישיות שונה מאלה שאינם מעשנים מריחואנה. הצעתי היא שהמעשן שנתפס לא יקבל באופן אוטומטי עונש של שנה, אלא אם הוא השתמש בסם באופן מקרי יקבל רק עונש על תנאי, והוא יעבור בדיקות אישיות אצלנו. גם לפי דעתי אי אפשר להפריד בין הסוחר בסמים ובין המשחמש בהם. רצוי לציין שבאזור תל-אביב ידוע לנו על 660 נרקומנים-אינני יודע כמה מהם נוהגים ברכב.

מר מונטג:

אנחנו מדברים על רשיון נהיגה כאילו זו זכות שאין לשלול מאדם; ברוב הארצות מתייחסים לרשיון הנהיגה כאל פריבילגיה: נוחנים אותו לאדם שמוכר כבעל אחריות. הרכב הוא אמנם כלי תחבורה מאוד שמושי לבעליו, אבל מאידך זה גם כלי משחית שאין לתת אותו בידי אנשים צעירים מדי או לא מאורגנים היטב מבחינה נפשית. כאן מדובר על שלילת רשיון מאדם אשר הוכח כי הוא עובר על חוק חמור ומגלה חוסר אחריות. במחקרים רבים בארצות שונות הוכח שאנשים מכורים לסמים הם בעלי אישיות סוציופאחית מובהקת, והוכח שאנשים אלה נוטים לעבור עברות פליליות מכל הסוגים. שנית, אלה אנשים שאינם לומדים מן הנסיון, אפילו אם ההתנהגות שלהם פוגעת בהם עצמם. הוכח שרוב התאונות החמורות נגרמות על ידי אנשים בעלי אופי סוציופאחי. גם אני אינני רואה סיבה לעשות הבחנה בין המשחמש בסמים ובין הסוחר בהם. לא יתכן לתת לנהוג לאדם שנתפס בעברה חמורה כזאת, כי הוא איננו אדם אחראי, כלומר גם איננו זהיר, ובכך נגרום לריבוי התאונות אשר יש לנו כל העניין לצמצמן.

היו"ר י. הורוביץ:

לא הוכח שאנשים מכורים לסמים גורמים לעברות - כך שמענו.

מר וורטרייך:

לא הסברתי את העניין בשלמותו: אמנם זה לא הוכח בחו"ל, אבל בחו"ל אין כמעט אנשים המשחמשים בסמים שאינם משחמשים גם באלכוהול.

היו"ר י. הורוביץ:

אני מתנגד לנקודה הזאת, ללא כל קשר עם הגישה האידיאולוגית שיש לנו לגבי השימוש בסמים, כשם שיש לנו גם התנגדות חמורה לעברות אחרות, כגון רועי זונות. אני כופר בזאת שכל סוחר הוא גם משחמש בסמים; בהחלט יתכן שרבים הם האנשים שרק מרויחם מזה כסף, אבל אינם מסוממים בעצמם. אני מבין את הצורך לפגוע בהם בגלל העברה הזאת, אבל אין סיבה לקשור זאת דוקא עם רשיון הנהיגה.

מר מונטג:

לא מדובר כאן על פגיעה אלא על מניעת פריבילגיה מהם: רשיון הנהיגה. אע"פ שלא הוכח שיש השפעה ישירה, ידוע שהסמים מפחיתים

מערנותן של פעולות המוח. יש הפחתה של הכושר בפונקציות שונות: הינתקות מהעולם הסובב, שכידוע שהיא מן הגורמים החשובים בתאונות דרכים. זאת יש לצרף למה שידוע לנו על אישיותו של המשתמש בסמים.

א. לבני:

אני יוצא מתוך הנחה שמי שרגיל להשתמש ברכב, כאשר יעמוד בפני האלטרנטיבה להשתמש ברכב או בסמים - אפשר יהיה לראות בכך אמצעי הרתעה. אני גם מקבל את הטיעון שיש סכנה כי אדם הלוקח סמים גורם לתאונות יותר מאשר נהג אחר. ואולם אני רוצה לשאול כיצד אפשר יהיה ליישם את החוק הזה, אם יתקבל, גם על הנהגים הצבאיים הקשורים ברשות רישוי אחרת. כמו כן אני רוצה לשאול מה דינם של תיירים, אם הם באים מארצות שם השימוש בסמים נפוץ יותר מאשר אצלנו. שאלה אחרת: האם חברות הביטוח אינן מטרבות לבטח אדם שהוכר כנרקומן? יתכן שהעמדה של חברת הביטוח כלפי האיש יכולה לשמש לנו אינדיקציה אם הוא נחשב למסוכן או לא.

י. מודאי:

מאוד מוזר בעיני שאדם אשר הורשע על פי פקודת הסמים המסוכנים, גם אם לא השתמש בסמים אלא רק החזיק בהם ולא נפגע במאומה כנהג - נענש אוטומטית על פי פקודת התעבורה. גרוע מזה: אין משאירים לשופט כל שיקול דעת אפילו אם העבירה לפי פקודת הסמים המסוכנים היתה קלה ביותר והוא קבל רק עונש על תנאי, למשל; בטול רשיון הנהיגה הוא אוטומטי, לשנה אחת לפחות. שנית, לפי איזה בסוס רפואי קבעו תקופה של שנה דוקא? ולאחר התקופה הזאת יצטרך עוד לעבור בחינות עד אשר שוכנעה רשות הרישוי... הסמכויות הרחבות האלה הם ללא כל פרופורציה. נאמר לנו שזה כדי לשמור על שלום הציבור, אבל אינני רואה כל שמירה בשלילת הרשיון ממי שרק סוחר בסמים ואיננו משתמש בהם. זה אמנם יכביד על העסק שלו, אבל אין זה קשור עם הנהיגה...

אין להצעה זו שום יסוד. אני מציע שהשופט שדן בעניין לפי פקודת הסמים המסוכנים, יוכל לשלול מן האיש את רשיונו, לפי שיקול דעתו, בהתאם למקרה ולתקופה שהוא ימצא לנכון. אם אין לשופט סמכות כזאת, צריך לשנות את פקודת הסמים המסוכנים ולא את פקודת התעבורה. שם יש לתח לשופט את האפשרות לפסוק גם שלילת רשיון, אם הוא חושב שהדבר נחוץ לפי שקולים בריאותיים, או משיקולים של טובת הציבור.

פ. גרופר:

אינני רואה איזה עבירה יכולה להיות יותר חמורה מאשר מסחר בסמים, ובמיוחד כשמוכרים לילדים וגורמים להם להתמכר לסמים. אינני רואה מה הרע בכך שנשלול רשיון נהיגה אפילו ממי שמחזיק או סוחר בסמים - מה הרע בכך שנפריע לו למסחר? אם אומרים ששלילת רשיון לשנה זה עונש חמור - אדרבא, אולי זה ירתיע. אנחנו יודעים עד כמה קשה המלחמה בעברייני הסמים, גם אצלנו ובעולם כולו. זוהי השחתה של אנשים בריאים ושל נוער לצורך גריפת רווחים. לכן אני בהחלט תומך בהצעה זו.

י. לבנבראון:

אני מאוד מעריך את החשש שיש לאנשים לא לגרום עוול חס ושלום לפרט, ליחיד. אבל במקרה זה, אם החוק הזה יכול במשהו לתרום להרתעה מפני התמכרות לסמים, הרי בעיני זה כבר מספיק כדי לקבל את ההצעה. יתכן שזה יכול להשפיע במיוחד על הנוער, כי הנוער להוט אחרי נהיגה ומכוניות, ואם זה ירתיע אפילו ילד אחד - אני רואה בזה דבר חיובי. אם זה יכול להוסיף גם לצמצום מספר התאונות במידה כל שהיא - גם זה דבר חיובי. אני מבין שעלולים להיות מקרים חריגים כאשר לא צריך להפעיל את הסנקציה הזאת, ויש להשאיר איזה

7.1.75

שהוא פתח בידי השופט, אבל ביסודו נראה לי החוק נכון.

א. זילברברג:

השאלה שלפנינו היא האם הסמים משפיעים על הנהיגה או לא. אם אמנם יש השפעה - חייבים לקבל את החוק. ממילא העונש יצטרך להיות אוטומטי, כי אי אפשר לעשות כאן בדיקות כפי שעושים לגבי השימוש באלכוהול. אם משהו רק מחזיק בסם, אפשר להניח שהוא גם משתמש בו, וגם עליו יחול החוק הזה. ואולם אם יש ספק לגבי עצם ההשפעה על הנהיגה, אינני רואה מה אנחנו יכולים כאן להחליט. אם אתם רואים את החוק כאמצעי הרתעה בלבד - זאת בעיה אחרת לגמרי.

י. יודין:

במידה והחוק קובע שישנם סמים מסוימים אשר להם השפעה שלילית על התנהגות האדם, ובעיקר על התיחסותו אל סביבתו, אפשר להסיק מזה באופן הגיוני שיש לזאת השפעה מסוכנת באופן כללי ובמיוחד כאשר אדם נוהג ברכב. באותה מידה שלא הייתי גותן רשיון לשאת נשק לאדם שמכור לסמים, מבלי לבדוק מהו הנסיון בארה"ב או בשוודיה, כך גם הייתי מסתפק בשיקול ההגיוני הזה כדי לשלול את רשיון הנהיגה, במיוחד לאור היקף התאונות אצלנו. דעתי היא שככל שאתה מחמיר, אתה תורם להבטחת שלום הצבור. אני בטוח שאחוז המתמכרים לסמים איננו גדול בארץ, אבל מבין 600 אלף מחזיקי רשיונות הנהיגה גם כן ישנו רק אחוז קטן שגורם לתאונות, ואולי יש קשר בין שתי התופעות.

השופט לונברג:

רק 5% מבין הנהגים גורמים לתאונות.

י. יודין:

אין לנו אפשרות לדעת מראש איזה נהג, למרות היותו עייף, יחליט לקחת הגה ביד ויעשה חאונה כאשר ירדס ליד ההגה; לעומת זאת יש מקום להניח בצורה סבירה שמי שהתמכר לסמים עלול להיות מסוכן לסביבתו. לכן הייתי ממליץ למציעי החוק שישללו רשיון גם ממי שידוע כנרקומן. אני בטוח שישנם נרקומנים רבים, שלמרות החוק לא הורשעו. אני מסכים שתהיה אפשרות לשופט לשקול גם דרך אחרת, אם יש לו ספק. לדעתי יכולה להיות השפעה מרתיעה לעצם פרסומו של חוק כזה, במיוחד על נוער שעומד בפני פרשת דרכים.

י. מודאי:

אני בעד השימוש באמצעי של שלילת רשיון, וגם אני יודע את גודל האימה של סכנת השימוש בסמים. אולם הצעתי היא קודם כל להעביר סעיף זה לפקודת הסמים המסוכנים, ושנית - לתת לשופט אפשרות של שיקול דעת בקביעת העונש.

י. קרמרמן:

אני גם כן בדעתו של ח"כ מודאי. ידוע שאלכוהול גורם לתאונות רבות, ובכל זאת אין חוק נגד אלכוהול. אינני חושב שכוונת חוק כזה תהווה גורם מרתיע - להיפך. אני חושב שמקומו של הסעיף הזה בפקודת הסמים המסוכנים.

מר קמא:

אני רוצה קודם כל להבהיר שכבר היום נתונה בידי רשות הרישוי הסמכות למנוע מחן רשיון או למנוע חידושו של רשיון, אם נודע על מצב בריאותו הלקוי של אדם. היא יכולה לפסול את הרשיון לצמיתות, או עד אשר יתמלאו תנאים מסוימים אשר ישכנעו

את הרשות כי האדם כבר מסוגל מכל הבחינות להיות נהג. בעצם כלולה בהסדר הזה גם הרשות שמונתה לענין הרישוי בצה"ל, ובד"כ נערכות הבדיקות הרפואיות ע"י הרשות האזרחית, גם אם מדובר על אנשי צבא. ואולם דוקא לבתי המשפט אין היום סמכות לשלול רישיון, אלא אם בוצעה עבירה ברכב. כמובן שיש אפשרות שיקול לבית המשפט, גם לפי ההצעה שלנו. אחרי סעיף 35, הנותן סמכות כללית לבית המשפט לפסול רישיון נהיגה, ניתנת גם אפשרות לבית המשפט - במקרים מסוימים או בנסיבות שהוא יקבע, להעביר כל פסילה בפועל לפסילה על חנאי. דוקא מסיבה זו מצאנו לנכון להציע חקנה זו במסגרת פקודת התעבורה, המטפלת בכל דיני התחבורה והרשיונות. אפשר אולי לקבל את ההצעה שהבדיקות ייעשו לפני תום תקופת הפסילה, ולא אחרי סיום השנה. אנחנו חשבנו שתקופה של שנה היא סבירה מבחינת הגמילה. אשר להבדל בין סוחר בסמים או משתמש בהם, הרי כפי שהסברתי ברוב המקרים המדובר באותם אנשים, אלא שיותר קל מבחינה טכנית להוכיח שאדם החזיק בסם מאשר שהשתמש בו.

תת ניצב י. קרתי:

אני רוצה לברך את חברי הועדה שהשכילו לראות כי המטרה

העיקרית היא למנוע שמוש בסמים, ולא בעיקר המלחמה בתאונות. רק בשנים האחרונות התעוררה האנושות להבין את הסכנה החמורה שבשמוש בסמים, הודות למחקרים רבים שנעשו. בעבר נעשו נסיונות רבים בצורה לא מדעית, ולכן קבלו תוצאות שלא היו משמעותיות: למשל בדקו את השפעת החומר שבעלים של החשיש, ושם יש הבדלים גדולים מאוד בין בדיקה לבדיקה. רק כאשר עשו את הניסויים על החומר הנרקוטי, ראו עד כמה ההשפעה היא מסוכנת. הדברים התגלו בכל חומרתם רק לפני שנים אחדות ע"י פרופ" משולם, ומאז ההתנגדות הכללית היום להבחין בין סם "קל" וסם "קשה". כתוצאה מכך הורחבה בהרבה רשימת הסמים שלפי פקודת הסמים המסוכנים. לאחר שהוכח מעל לכל ספק שסם כשלעצמו משבש את כושר השיפוט וכושר ההחלטה והתגובה של האדם, ומאחר וידוע שנהג חייב להיות ער ולשלוט היטב בגופו ובכלי המוסכך שבידיו, המסקנה ההגיונית היחידה יכולה להיות שנהג הנתון להשפעת סמים איננו יכול להיות נהג אחראי.

מר וורטרייך:

אין כל ספק שהסמים משפיעים על כושר הנהיגה. מה שרציתי

לומר הוא, שהמחקרים שנעשו בחו"ל עדיין לא הביאו הוכחות לגבי היקף ההשפעה הזאת.

השופט לונברג:

טוב שהתברר בסוף דברי ת"נ קרתי שכאן הכוונה איננה

ללחום בתאונות דרכים, אלא בשמוש בסמים. כפי שאמר מר וורטרייך, לא הוכח שיש לסמים השפעה על תאונות דרכים, ואינני חושב שצריך להעסיק את המחוקק במה שאיננו בעיה, לא כמוחית ולא איכותית. מתוך חוש ומחוך ניחוש, אני אומר לכם שהבעיה איננה קיימת. נאמר לנו פעם ע"י המשטרה שעל כל עברה הנרשמת ע"י שוטר תנועה, יש כשבעת אלפים עברות שאינן מתגלות. אם אמר רק וולטרייך שיש 660 נרקומנים ידועים בתל-אביב, האם אנחנו יכולים להניח שמספרם הוא פי 7000? אין זה מתקבל על הדעת, ואני חושב שהבעיה לא קיימת. אינני יודע מי מעוניין בחוק הזה, וגם אין זה מתפקידי בתור שופט להתערב בדבר. רצייתי להשתתף בדיון זה רק משום שמערבבים כאן מיץ בשאינו מינו: רוצים ללחום בנרקומנים, ומשתמשים לצורך זה בפקודת התעבורה. יש אצלנו היום גלויי פשע הרבה יותר חמורים.

י. יודין:

האם השופט לונברג, כיו"ר ומועצה למניעת תאונות, היה

מקבל הצעה של שלילת רישיון נהיגה בצורה מונעת מאנשים אשר לפי קריטריונים שנקבעו בחוק, נחשבים לנושאי סכנה פוטנציאלית בדרכים?

7.1.75

השופט לונברג:
בשום אופן לא. אני מתנגד
לשלילת רשיון מאדם שלא
הוכח כי עשה פשע. אמרתי שאני חרד לחופש הפרט, ואני גם בטוח
שלא תהיה לחוק זה השפעה מרחיעה על מי שכבר מתמכר לסמים.

היו"ר י. הורוביץ:
בטרם נסכם את הדיון,
נזמין את היועץ המשפטי
לממשלה או את נציגו, יחד עם נציג משרד התחבורה ואולי גם נציגי
המשטרה, /ננסה ללבן עוד את הבעיה.

הישיבה ננעלה בשעה 16.00